

Araştırma Makalesi

**TÜRKİYE'DE KADIN CİNAYETLERİNİN MEDYADA TEMSİLİ:
"FARKINDALIK" MI, "ROL MODELİ" OLUŞTURMA RİSKİ Mİ?¹**

Dr. Öğr. Üyesi Cihan OĞUZ²

ÖZ

Kadın cinayetleri konusu Türkiye'de uzun yıllardır medyanın başlıca gündem maddelerinden birini oluşturmaktadır. Toplumda tepki yaratan bu tür olaylar medyanın da ilgisini çekmekte, gazetelerde ve TV haberlerinde ilk sıralarda yer almaktadır. Normalde kadına yönelik şiddet haberlerinin bir farkındalık yaratması ve bu tür şiddet olaylarının önlenmesi yolunda yasal/toplumsal adımlar atılmasına gerekçe olması beklenirken, dönem dönem tersi örneklerin görülmesi akıllarda değişik soru işaretleri bırakmaktadır. Bir tarafta, medyanın kadına yönelik şiddet konusunda duyarlı davranılması ve farkındalık oluşturulması için topluma mesaj verme beklentisi söz konusuysen diğer tarafta da bu konuda harekete geçme potansiyeli olan saldırganlara dolaylı yönden taktik ve cesaret verme riski bulunmaktadır. Bu çalışmada, kadın cinayetlerinin medyada nasıl temsil edildiği analiz edilerek, haberlerde psikolojik dengeyi sağlama konusunda öneriler geliştirilmiştir. Bu kapsamda, Türkiye'de yazılı basının en önemli gazetelerinden Hürriyet'te ve gazetenin web sitesinde 2024 yılı mart ayında yayımlanan kadına şiddet konusundaki 8 haber eleştirel söylem analiziyle irdelenmiştir. Sonuçta, bu haberlerden sadece biri "farkındalık" yaratacak, diğer yedisi ise "yeni cinayetlere kapı aralayabilecek" türden haberler olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadına şiddet, Medya, Farkındalık, Rol modeli

THE REPRESENTATION OF FEMICIDES IN THE TURKISH MEDIA:

"RAISING AWARENESS" OR THE RISK OF CREATING A "ROLE MODEL"?

ABSTRACT

The issue of femicide has been one of the main agenda items of the media in Türkiye for many years. Such events that create reactions in society also attract the attention of the media. While reports on violence against women are expected to raise awareness and serve as a basis for legal and social actions to prevent such incidents, the occasional appearance of contrary examples raises various questions. On the one hand, there is an expectation for the media to act sensitively and raise public awareness regarding violence against women. On the other hand, there is a risk that such coverage may indirectly provide tactics and encouragement to potential perpetrators of such acts. In this study, how femicides

¹Bu çalışma, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından 24-26 Nisan 2024 tarihlerinde düzenlenen 1. Uluslararası Batı Karadeniz İletişim Araştırmaları Sempozyumu'nda bildiri özeti olarak sunulmuştur.

²İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi İletişim Fakültesi, cihanoguz@yahoo.com ORCID: 0000-0002-0997-0826

Gönderim Tarihi/Received: 25 Ekim 2024 **Kabul Tarihi/Accepted:** 23 Aralık 2024

DOI: 10.53495/e-kiad.1573559

are represented in the media was analyzed. And 8 news about violence against women published in Hürriyet, one of the most important newspapers of the print media in Türkiye, and on the newspaper's website in March 2024, were examined with critical discourse analysis. The results indicate that only one of these articles could be considered as raising awareness, while the remaining seven were evaluated as having the potential to open the door to new acts of violence.

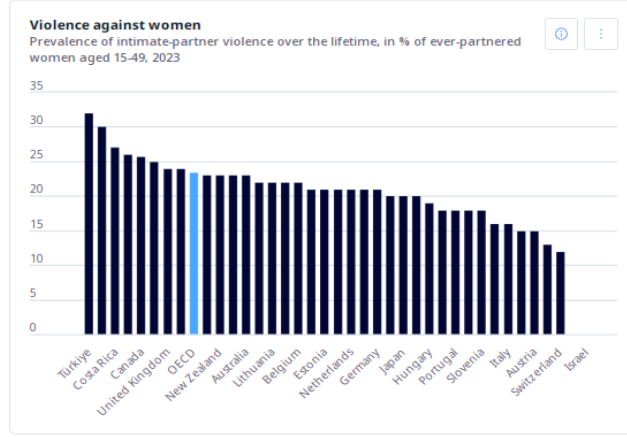
Keywords: Violence against women, Media, Awareness, Role model

Giriş

Türkiye’de kadına şiddet ve kadın cinayetleri sorunu yıllardır varlığını sürdürmektedir. Hükümetin aldığı (veya alamadığı) önlemlere rağmen bu sorun medyanın gündeminden düşmemekte, hatta giderek daha karmaşık ve önlenemez bir hal almaktadır. 2010 yılından itibaren kadın cinayetlerinin istatistiğini tutarak her ay kamuoyuna açıklayan Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun elde ettiği verilere göre, 1 Ocak-31 Temmuz 2024 tarihleri arasındaki 7 aylık dönemde Türkiye’de işlenen kadın cinayetlerinin sayısı 228’dir. 140 kadın da şüpheli bir şekilde ölü bulunmuştur. Öldürülen 228 kadından 69’u boşanmak istediği, barışmayı reddettiği, evlenmeyi veya ilişkiyi kabul etmediği için, 12’si ekonomik nedenlerle, biri nefret bahanesiyle, biri annelerinin boşanmak istemesi bahanesiyle, 13’ü de diğer gerekçelerle öldürülmüştür. 132’sinin ise hangi bahaneyle öldürüldüğü tespit edilememiştir (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2014). Ülkede neredeyse her gün bir kadın cinayeti işlenmektedir.

OECD’nin 2023 verilerine göre de Türkiye kadına yönelik şiddet vakalarında son birkaç yıldır ilk ülke konumundadır (OECD, 2024).

Tablo 1. OECD'nin Kadına Yönelik Şiddet İstatistikleri

Kaynak: (OECD 2023 Raporu)

Bu konu medya aracılığıyla devamlı işlendiği için gazetelerde, TV'lerde ve internet haber sitelerinde kadın cinayeti haberlerine sıkça yer verilmekte; sosyal medyada da bu tür haberler geniş şekilde paylaşılmaktadır. Ancak, toplumun ve toplumsal yaşamın önemli bir bölümünde kadın cinayetlerine ve kadına yönelik şiddete karşı tepki ve farkındalık oluşmasına karşın olumsuz gidişat devam etmektedir.

Olayın sosyolojik boyutu, kültürel içkinlik ile paralel seyrettiği için, soruna kalıcı veya geciktirici bir çözüm bulmak zorlaşmaktadır. Türk toplum yapısının şekillendirdiği geleneksel aile modeli, kadını yıllarca ikinci sınıf bir varlık olarak görmüş, kadın hakları "marjinal" bir talep olarak empoze edilmiş, erkekler gerek aile içinde gerekse toplumsal cinsiyet bazında "daha üstün" bir konumda tanımlanmış, tüm bu olumsuz yapılanmalar da kadının kaderini belirlemiştir.

Bugün Türkiye'de, büyük şehirler dışında kadınların kendilerini özgür hissedip bireysel haklarını serbestçe kullandıkları veya geleneksel aile modelinin dışına taşma cesareti gösterdikleri bir ortamdan söz etmek zordur. Yasalar görece eşitlikçi olsa da pratikte erkek egemen toplumun baskın gücü kadınların önünde bir kaya gibi durmaktadır. İşgücüne katılım ve fırsat eşitliği bundan 50 sene öncesine göre kat be

kat artmış olsa da toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yüksek eğitim görmüşünden köydeki tarlasında çalışanına kadar hemen her kadını kuşatmaktadır.

2000'li yıllardan itibaren kadın hakları, kadın-erkek eşitliği, toplumsal cinsiyet konularında bazı önemli adımlar atılsa da henüz "erkek egemen toplum" özelliği ciddi bir dönüşüm geçirmemiştir. İnternet kültürünün hızla benimsenmesi ve sosyal medyanın yaygınlaşması sayesinde kadınlar seslerini duyurmaya, tepkilerini dile getirmeye, hükümeti uyarmaya hız vermiş ancak, modern çağda *zihniyet* açısından kayda değer bir ilerleme görülmemiştir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin açık veya örtülü avantajlarını bırakmak istemeyen erkek egemen ideoloji, kadınları sadece seçimden seçime veya 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde önemsemektedir. Meclis'te bugün kadın milletvekili sayısı Türk demokrasi tarihi boyunca en yüksek seviyesine ulaşarak 121'e ulaşmıştır (Bir öncekin dönem kadın milletvekili sayısı 100 ile sınırlı kalmıştı). İktidardaki AK Parti 50, CHP 30, Yeşil Sol Parti 30 (partinin adı sonradan DEM Parti oldu), İYİ Parti 6, MHP 4, TİP de 1 kadın milletvekiline sahiptir. Yine Türk demokrasi tarihi boyunca ilk kez Nevşehir ve Giresun'dan birer kadın milletvekili Meclis'e girmiştir. 30 ilde ise sadece erkek adaylar seçilmiştir (verikaynagi.com, 2023). Her ne kadar bir asırlık cumhuriyet tarihinin en yüksek kadın milletvekili sayısına ulaşılsa da Türkiye'de bugün kadınlar Meclis'te sadece yüzde 20,1 oranında temsil edilmektedir. Yani her 5 milletvekilinden sadece biri kadındır. Bu konuda iki istisna bulunmaktadır: DEM Parti, biri kadın diğeri erkek iki eş başkandan oluşan bir liderliğe sahiptir. Partinin il ve ilçe başkanları da aynı şekilde biri kadın, biri erkektir. DEM Parti'nin kazandığı belediyelerde de söz konusu eş başkanlık sistemi işlemektedir. CHP de 2014 yılındaki 18. Olağanüstü Kurultayı'nda Parti Meclisi'nde "cinsiyet kotası" getirmiş, kadınlara yüzde 33 oranında temsil olanağı sağlamıştır. Ancak, Türkiye ortalamasının üzerinde olsa da kadınlara parti yönetiminde üçte bir oranında temsil sınırı getirilmesi eleştirilmiştir (Kadın Koalisyonu, 2014).

Konjonktür bu iken, kadınların 21. yüzyılın gelişmiş dünyasında kendilerine nefes alabilecek ve geleneksel baskıyı azaltabilecek -mümkünse yok edebilecek- bir

ortamı özlemeleri doğaldır. Ancak, geleneksel kültürün baskın çıkması, çoğu kez bu ortama izin vermemektedir. Eşler arasındaki kavgaın genelde “olağan” ve “aile içi mesele” olarak görülmesi, üstelik olay yerine giden polislerin de -aldıkları geleneksel kültürün yansıması olarak- bunu basit bir karı-koca kavgası olarak değerlendirip kriminal boyutu göz ardı etmeleri, dahası, adliye sürecinde -eğer kadın değillerse- savcılarının ve hâkimlerin de kadına yönelik şiddeti “şiddet” olarak değil “basit bir kavga” olarak algılamaları, yasalar ne emrederse emretsin, kadınları korunmasız ve yalnız bırakmaktadır.

Bu doğrultuda, Avrupa Konseyi tarafından Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi hazırlanmış, bu sözleşme 11 Mayıs 2011 tarihinde 45 ülke ve Avrupa Birliği tarafından İstanbul’da imzalanmıştır. İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen bu sözleşme, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele konusunda devletlere yükümlülükler getirmektedir. Ancak Türkiye, 20 Mart 2021 tarihinde cumhurbaşkanı kararı ile bu sözleşmeden vazgeçmiştir (BBC News Türkçe, 2021). Kamuoyunda da çok tartışılan sözleşme, özellikle muhafazakâr çevrelerde tepkilere yol açmıştır. Muhafazakâr kesim, bu sözleşmeyle Türkiye’de aile kurumunun yıkılacağını iddia etmiştir. Çünkü sözleşme metninde, “cinsiyet, cinsel eğilim, engellilik, cinsel kimlik, sağlık durumu, göçmen durumu, evlilik durumu veya başka nedenlerle ayrımcılığın kabul edilemeyeceği” vurgulanmaktadır (Hukuk Ansiklopedisi, 2021). Bu metne göre LGBTİ+ bireyler de sözleşmenin koruması kapsamındadır (Çamurcu, 2021, s. 83). Olaya “cinsel eğilimler” karışınca, iktidar kadına yönelik şiddeti önleyici uluslararası normlara uymaktansa, İstanbul Sözleşmesi’ni feshetmeyi tercih etmiştir.

O süreçten sonra medyada gelen her kadın cinayetinde aktivistler İstanbul Sözleşmesi’nin iptal edilmesini gerekçe göstererek, bu durumun yeni cinayetlere kapı araladığını savunmuşlardır.

Bu kapsamda, kadın cinayetleri konusunda farkındalık oluşturmak ve toplumsal duyarlılık yaratmak amacıyla başta Kadın Cinayetlerini Durduracağız

Platformu olmak üzere çeşitli kadın dernekleri, vakıflar ve sivil toplum örgütleri kampanyalar başlatmış, seslerini hükümete duyurmaya çalışmıştır.

Bu süreçte medyanın da önemli bir etkisi/katkısı bulunmaktadır. Medya, toplumsal duyarlılığın oluşması, farkındalık yaratma ve kadın cinayetlerine odaklanma konusunda doğrudan ve dolaylı bir etkiye sahiptir. Ancak, geleneksel değerlerin baskın olduğu ve kadına bakış tarzının hâlâ empatiden yoksun bulunduğu bir ortamda bunu iki ucu keskin bıçak hassasiyetinde yapmak gerekir. Çalışmada yer alan kimi örnek olaylarda da görüldüğü gibi, bazen -görece- iyi niyetli olsa da haberde öne çıkan gereksiz bir ayrıntı, saldırganın kendini temize çıkarmak için attığı iftira, hatta toplumun geleneksel bakış tarzına koşut kimi değerlendirmeler, farkındalık yaratmak bir yana, olası saldırılara zemin hazırlamakta ve yol göstermektedir.

Bu çalışmada, kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet olaylarının medyada temsilinin olumlu ve olumsuz yönleri analiz edilerek, haberlerde psikolojik dengeyi sağlama konusunda öneriler geliştirilmiştir. Bu kapsamda, Hürriyet gazetesinde 2024 yılı mart ayında yayımlanan kadına şiddet konusundaki 8 haber eleştirel söylem analiziyle irdelenmiştir. Sonuçta, bu haberlerden sadece biri “farkındalık” yaratacak, diğer yedisi ise “yeni cinayetlere kapı aralayabilecek” türden haberler olarak değerlendirilmiştir.

Kadına Şiddet ve Medya

Şiddetin temelinde “iktidar kurma” isteği bulunmaktadır (Ergur, 2009, s. 2). Tarih boyunca, şiddet, nedeni ve gerekçesi ne olursa olsun, sürekli eşitsizlik yaratmıştır. Bu noktada, güçlünün güçsüze uyguladığı bir şiddet durumu söz konusudur. Bu da yeni şiddetler doğurmakta, toplumda bir şiddet döngüsü süregelmektedir. Bu nedenle, ataerkil kabuller şiddetin farklı biçimlerini barındıran ve besleyen bir mekanizmaya bürünmektedir (Baran, Sarıtaş, & Kütük, 2017, s. 108). Buradaki “güçlü” vurgusu, kendiliğinden erkek egemen ideolojiyi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini çağrıştırmaktadır. Hooks’a (2012, s. 89) göre, ataerkil kültürden

beslenen erkeklik, erkekleri narsist, çocuksu olmaya ve sadece erkek olarak doğdukları için kazandıkları imtiyazlara sıkı sıkıya sarılmaya yöreklendirmektedir.

Ersöz (2021, s. 108, 120), kadınlara yönelik şiddeti tanımlarken, “fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem” vurgusu yapmıştır. Bunların yanı sıra bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten ve ekonomik ihtiyaçlardan yoksun bırakmak da şiddet kategorisine girmektedir. Ersöz’e (2021) göre, toplumsal cinsiyet algıları konusunda da kadınlar ve erkekler farklı tutum ve davranışlar sergilemektedir. Kadınlar daha eşitlikçi rol algılarına sahipken, erkekler mevcut kalıpları koruma eğilimindedir. Günümüzde aile içi şiddet de dahil toplumsal cinsiyet konusunda yaşanan sorunların kaynağında bu farklı bakış açıları bulunmaktadır. Sorun özünde, erkeklerin ayrıcalıklı konumunu korumak istemesi ile kadınların eşitlik talepleri arasındaki gerilimlerden kaynaklıdır.

Ancak, 2000’li yıllara kadar Türkiye’de kadına yönelik şiddet haberleri gazetelerin ilk sayfalarında değil, daha ziyade üçüncü sayfalarında yer almakta, aile içi şiddet konusu da çoğunlukla sıradan bir “adli vaka” olarak verilmekteydi. TV’lerde ise ana haber bülteni öncesindeki 15 dakikalık dilimde kendine yer buluyordu. Medya, kadına yönelik şiddet olaylarını ve kadın cinayetlerini -çok olağanüstü bir hikâyesi yoksa- diğer cinayet haberlerinden pek farklı görmüyordu. Kısacası, medya henüz kadına şiddet konusunun toplumsal bir sorun olduğunun farkında değildi.

2000’li yıllardan itibaren ise internet devrimiyle birlikte sosyal medyanın güçlü bir argüman olarak ortaya çıkması, kadınların seslerini daha fazla duyurmalarını, medyanın da bu tepkiye kayıtsız kalmamasını sağlamıştır. Sosyal medyadaki paylaşımlar, kampanyalar ve diğer etkileşim yolları sadece medyayı değil, toplumdaki diğer kurumları da harekete geçirmiştir. Kadına yönelik şiddet konusunda adalet sistemindeki boşluklar da bir bakıma sosyal medyanın *zorlayıcı* etkisiyle dolmaya başlamıştır. Gelineen noktada, kadına şiddet sorununun önlenmesinde ciddi bir adım

atılmasa da bu konuda toplumda farkındalık, duyarlılık, hatta kadınlar arası dayanışma meydana gelmiştir.

Şiddet haberleri ve özellikle kadın cinayetleri medyada çok yoğun bir şekilde haberlere konu olmaktadır. Başta kadın hakları savunucuları olmak üzere pek çok çevre bu duruma tepki gösterse de şiddet haberleri çekicilik barındırdığı için haber bültenlerinde ve gazetelerde önemli bir yer kaplamaktadır. Oysa, şiddet haberlerinin suç olgusu üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır (Dingin, 2020, s. 69-70). Şiddetin başlıca nedeni olarak gösterilmese de medyanın bireylerin şiddet olgusunu benimsemesini ve içselleştirmesini sağlayan ve bu eylemlerin etkisini artıran bir rol taşıdığı düşünülmektedir. Bundan dolayı, şiddetin nedenleri kadar, yansıtılış biçimi de önemlidir (Gökulu & Hosta, 2013, s. 1831). Medyanın yaygın gücü, kadın cinayetleri ve kadına şiddet ile ilgili haberlerin verilmesinde beklenmedik bir *komplikasyon* yaratmıştır. Toplumda kadınların beklentisi bu tür haberlerin farkındalık oluşturacak şekilde yansıtılması olduğu halde, medya konuya çoğunlukla *tiraj ve reyting kaygısıyla* yaklaşmıştır. Her konuda söyleyecek bir sözü olan ve en küçük bir siyasi gelişmede saatlerce konuklu oturumlar yayınlayan TV haber kanalları, iş kadına şiddet konusuna gelince, sorunun çözümü için somut adımlar atmayı siyasi otoriteye ve/veya muhalefete bırakmıştır.

Medyanın bu soruna reyting ve tiraj gözüyle bakmasının izdüşümünde yine toplumdaki erkek egemen ideolojinin etkisi yatmaktadır. Bu, tam da Connell'in (1998, s. 15, 154) "işbirlikçi erkeklik" dediği tanımlamaya uygundur. Medyadaki erkekler arasında gizli bir anlaşmayla cinsiyetçi bakış açısı oluşturulmuş, erkek yöneticiler/editörler yayın politikalarını belirlerken kendi erkeklik inşalarını kullanmıştır.

Yavuzer, yazılı basının suç olgusu üzerindeki olumsuz etkilerini, suçu olağan, çekici, hatta heyecanlı, yararlı bir faaliyet olarak göstermek, suç tekniğini öğretmek, suçluya saygın bir kişilik vermek, suçluyu cana yakın, sempatik bir kişi olarak sunmak, adalet mekanizmasını ve polisi gülünç şekillerde göstermek, adaletten

kurtulmanın kolay olduğunu telkin etmek, suçun âdeta reklamını yapmak ve gelir sağlayıcı bir unsur haline getirmek şeklinde sıralamıştır (2016, s. 243). Kimi saptamalar doğru olsa da medyanın örneğin “adaletten kurtulmanın kolay olduğunu” telkin etmesi bir *itham* değil, gerçekliktir. Kadına yönelik pek çok şiddet olayında faillerin gözaltına alındıktan sonra mahkemeye bile sevk edilmeden savcılıktan serbest bırakılması, cezaevine girenlerin de kısa süre sonra tahliye edilmesi, tutuksuz yargılanması, bu süreçte uzaklaştırma alan erkeklerin kadınları takipten vazgeçmediği halde herhangi bir yaptırım uygulanmaması, adalet mekanizmasının sağlıklı ve istikrarlı işlemediğini göstermektedir.

Gazeteler, kadına yönelik şiddet haberlerinde kullandıkları dil ve sundukları fotoğraflarla toplumun kadına bakış tarzı hakkında bir fikir vermektedir. Bu tür haberlerin veriliş biçimi, kadının temsil ediliş şekli, cinsiyetçiliğin yeniden üretilmesinde ve toplumsal alanda kabul görmesinde önemli bir araç olmaktadır (Aydın, Kocagazioğlu, Arda, & Gölge, 2016, s. 65). Ancak, bu gerçeklik yıllardır dile getirilmesine rağmen medyanın bu tür haberleri yansıtış biçiminde en küçük bir olumlu gelişme görülmemektedir.

Medyanın Farkındalık Oluşturma Sorunsalı

Dünyanın her tarafında, rengi, ırkı, eğitim düzeyi, mesleği ve yaşı ne olursa olsun; kadınlar, erkeklerin fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddetine maruz kalmaktadır. Kurumlarda erkeklerin daha fazla söz sahibi oldukları dikkate alınır, şiddetin önlenmesi için, yasalardan ve yaptırımlardan ziyade, *bizzat erkeklerin* inisiyatif alması ve etik bir duruş göstermeleri beklenir. Ancak, pratikte bunun tam tersi olmaktadır. Medya, farkındalık oluşturmak bir yana, kullandığı dil ve üslupla adeta faili aklamaya çalışmaktadır. Sanki ortada oturmuş ve istikrarlı bir düzen vardır ve kadın bu düzeni bozarak, etkileyerek, maraz çıkararak yıkmaya çalışmaktadır. “Sorun kadının öldürülmesi değil, bir yuvanın yıkılmasıdır.” Görgü tanıkları ise her seferinde fail erkeğin aslında “çok iyi bir insandır, bunu nasıl yaptı anlayamadım” ifadeleriyle suçluya imtiyaz sağlamaktadır (Günindi Ersöz, 2023, s. 101, 196-197). Oysa, kadına

yönelik geleneksel bakış tarzı, öldüğünde bile -dolaylı ya da açık- suçlayıcı bir üslup taşımaktadır.

Demir'in "Katilimi Tanıyorum - Türkiye'de Kadın Kırımı" adlı kitabında, röportaj sorularını yanıtlayan Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'ndan sosyal çalışma uzmanı Zuhal Güreli, "Medyanın dilini nasıl buluyorsunuz?" sorusuna karşılık, "Örnek olarak bir kadın cinayetini düşünelim. Sanki kadın bir şey yapmış ve bunun sonucunda öldürülmüş gibi bir dil kullanılıyor. Kadının sanki o şiddeti hak ettiği üzerine bir algı yaratılıyor" yanıtını vermiştir (2024, s. 206). Bunun yanı sıra, medyadaki "pasif duruş" da kadının aleyhine işlemektedir. Basın ezber bozan haberlere girmemekte, yalnızca magazinsel yönüne vurgu yapmaktadır. Ayrıca medya sektörünün ticari kuruluş olması haberin yapılış tarzında etikten daha çok ticari kaygıların gözetildiğini göstermektedir (Kılıçaslan, 2023, s. 39). Bu döngünün kırılması oldukça zor görünmektedir.

O halde, kadının sesinin kısılmasının sorumlusu medyayı elinde tutan güçler midir? Başka bir deyişle, medyayı elinde tutan güç, erkek ideolojisini sürekli üreten ve diri tutan güç müdür? Bu tahakküm, bir kader olarak mı kadınların karşısına çıkmaktadır? Bu *özel* gibi görünen soruların yanıtı sadece medyadaki erkek egemen ideolojinin varlığına değil, aynı zamanda toplumun genel atmosferine yayılmış ve erkekten yana biçimlenmiş bir kültürel kodlamaya da vurgu yapmaktadır. Van Zoonen'in (2012, s. 487) deyişiyle, iletişim araçları cinsiyetçi erkek egemen değerleri yeniden üreten temel araçlar olarak algılanmaktadır.

TV haberleriyle ilgili bir araştırmada, kadınlara yönelik şiddet söz konusu olduğunda, farklı yayın anlayışı ve ideolojik yapılanmalara sahip olsalar da televizyon kanallarının benzer sorunlu temsil biçimleri kullandığı varsayımı doğrulanmıştır. Farklı sahiplik yapılanmalarına ve yayın çizgilerine (ideolojik yapılanmalara) rağmen, TRT 1, Kanal D ve Kanal 7'nin ayrımcı temsil biçimlerinde ve sorunlu söylemlerde genel olarak benzeştiği, bu yanlılığın toplumsal cinsiyet ayrımına dayanan yapısal bir yanlılık olduğu belirlenmiştir (Boztepe, 2017, s. 56). Şu hâlde erkekler farklı felsefelere

sahip olsalar da birleştikleri ortak nokta cinsiyetçiliktir. Öyleyse, “erkek bakışı” taşıyan bir haberin kadınlara yönelik şiddet konusunda farkındalık oluşturacağını düşünmek iyimserlik olacaktır. Benzer kültürel formları içselleştiren ve paylaşan dolaylı veya direkt bir “erkek dayanışması”, kadın izleyicilerin/okurların tepkisini almadığı sürece işlevini sürdürecektir. Ancak, Türk toplumunda son yıllarda özellikle sosyal medyada erkek egemen kültürene/ideolojisine ve jargonuna yönelik tepkilerin arttığı, kadınların homofobik bakış tarzına tahammül edemediği, kadınlara yönelik bu tür bakış tarzını ironik şekilde alaya aldığı, küçümsediği, dahası Z kuşağının bu konuda kendinden önceki kuşaklara göre çok daha demokratik ve adil davrandığı gözlenmektedir.

Kadınların medyada daha görünür yerlerde bulunması, yöneticilik yapması, özellikle kadın editör ve kadın muhabir sayısının artması da kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerinde daha duyarlı bir çizginin oluşmasına yol açabilecektir.

Gazetecilikte, gerçeği vurgulamak ve farkındalık yaratmak için en küçük bir konuyu bile abartmak, köpürtmek olağan hatta meşru sayılmasına rağmen, iş kadın cinayetlerine geldiği zaman bu durum sadece reyting kaygısıyla biçimlenmekte, abartı düzeyi kadına yönelik şiddeti olağanlaştırmakla sınırlı kalmaktadır. Farkındalık yaratma adına sunulan görüntüler, peş peşe saplanan bıçaklar, defalarca atılan tekmeler ve patlayan silah sesleri olmaktadır.

Örnek Haberlerin Analizi

Bu çalışmada, Türkiye'nin köklü ve en yüksek tiraja sahip gazetelerinden Hürriyet'te 2024 yılı mart ayında yayımlanan kadına şiddet konusundaki 8 haber eleştirel söylem analiziyle irdelenmiştir. Bu haberler seçilirken herhangi bir ayrıcalığa veya kısıtlamaya tabi tutulmamış, tarafsız davranılmış ve Hürriyet'te mart ayında yayımlanan toplam 8 cinayet haberi de analiz edilmiştir.

Eleştirel söylem analizi, dili bir sosyal pratik olarak görür ve dil ile iktidar (power) arasındaki ilişkilere özel bir ilgi gösterir (Wodak, 2001; Weiss & Wodak, 2003).

Sosyal problemlere odaklanan eleştirel söylem analizi, iktidar, hegemonya, eşitsizlik ve önyargı gibi sosyal fenomenlerin söylemsel kaynaklarını ortaya çıkarmak üzere metinler ve konuşmalar (ve ayrıca nesnelere, jestler, fotoğraflar, görüntüler, vb.) üzerinde çalışır; bu söylemsel kaynakların belirli sosyal, politik ve tarihsel bağlamlarda nasıl sürdürüldüklerini ve yeniden üretildiklerini araştırır (Van Dijk, 2001; Sheyholislami, 2001). Buradan yola çıkılarak, çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

-Analiz edilen haberlerde kadına yönelik şiddeti veya cinayetleri mazur gösterecek bir dil kullanılmış mıdır?

-Haberlerde kullanılan dil ve üslup failerin (katil zanlılarının) lehine bir bakış tarzı oluşturmuş mudur?

-Haberlerdeki dil, dolaylı veya direkt olarak yeni cinayetlere kapı aralayabilecek bir özellik taşımakta mıdır?

Yapılan analiz sonucunda, ele alınan haberlerden sadece birinin "farkındalık" yaratacak, diğer yedisinin ise "yeni cinayetlere kapı aralayabilecek" türden içerik taşıdığı değerlendirilmiştir.

Gaziantep'teki Cinayetin Gerekçesi: "Hazmedemedim"

Hürriyet gazetesinin 2 Mart 2024 tarihli nüshasında yer alan kadın cinayeti haberinde, Gaziantep'te boşandığı karısını ve kayınpederini tabancayla öldüren kişinin mahkemede yaptığı savunmaya yer verilmiştir (Hürriyeta, 2024).

Şekil 1. 2 Mart 2024 Tarihli Hürriyet Gazetesi

Kaynak: (Hürriyet Gazetesi)

Haberde, katil zanlısının, eşinin ayrılık sürecinde 4 aylık çocuklarını kendisine göstermediğini, dava açıp boşandıklarını, mahkemenin de velayeti anneye verdiğini belirterek söylediği "Hazmedemedim" ifadesi öne çıkarılmıştır. Böylece, katilin gerekçeleri haberde cinayete bir kılıf olarak gösterilmiştir. Katil zanlısının, ayrıldığı karısının 4 aylık çocuklarını kendisine göstermediğini söylemesi de aslında cinayeti haklı göstermek için neredeyse bütün erkek katillerin kullandığı benzer bir argümandır.

Ayrıca sanığın, eski eşinin kendisini adliyede görünce küfrettiği, kayınpederinin de göğsünden ittiği, bu duruma çok öfkelenerek adliye çıkışında takip edip önlerini keserek ateş açtığı şeklindeki savunması da haberde yer almıştır. Küfür, kendisini itmeleri, öfkelenmesi vs. katil için "makul" bir cinayet gerekçesiymiş gibi haberde kullanılmıştır.

Haberlerde kadınların konumlandırılma biçimi (*çocuğu babaya göstermeyen anne*), haberin yapımında ve sunumunda başlığın seçimi ("*Hazmedemedim*"), özensiz dil kullanımı, mağduru ya da maktulü suçlama ("*Eski eşim beni görünce küfretti*"), görsel öğelerin detaylı şekilde verilmesi, olayın etkisini hafifletmek amacıyla nedene odaklanma gibi durumlar kadının toplumda doğru konumlandırılması ile ilgili sorunları oluşturmaktadır (Yılmaz & Ören, 2021).

Kütahya'daki Cinayet: "Öldürüyorum, Gömüyorum, Kimse Bulamıyor"

Yine, 2 Mart 2024 tarihli Hürriyet gazetesinde, Kütahya'da dehşet verici bir cinayet haberi yer almıştır. Mahkemede kız arkadaşını 4 yıl önce öldürdüğünü ve gömdüğünü itiraf eden katil hakkındaki beraat kararı bozulmuş, ömür boyu hapis cezasına çarptırılarak cezaevine konulmuştur (Hürriyetb, 2024).

Şekil 2. 2 Mart Tarihli Hürriyet Gazetesi

Kaynak: (Hürriyet Gazetesi)

Haberde, katil zanlısının mahkemedeki ifadesine yer verilerek, “Öldürüyorum, gömüyorum kimse bulamıyor” şeklindeki sözleri manşete çıkarılmıştır. Bunun habercilik açısından bir önemi/özelliği olmadığı gibi, potansiyel katillere de yol gösteren bir yanı bulunmaktadır.

Habercilik için cazip bir manşet gibi görünen “Öldürüyorum, gömüyorum kimse bulamıyor” sözünün kadına yönelik bir meydan okuma olduğu da söylenebilir. Medyanın “dehşet” olgusunu katil zanlısının sözleriyle yeniden üretmesi ise şiddeti dolaylı olarak onaylamaktır.

Antalya’daki Cinayet: “Keserle Sırtına ve Diz Kapağına Vurdum”

Hürriyet gazetesinin 6 Mart 2024 tarihli nüshasında yer alan bir haberde ise karısını öldüren 38 yaşındaki zanlının mahkemedeki ifadesi manşete çıkarılmıştır (Hürriyet, 2024).

Şekil 3. 6 Mart Tarihli Hürriyet Gazetesi

Kaynak: (Hürriyet Gazetesi)

Sanık, adli tıp raporunda karısını boğarak öldürdüğünün tespit edildiği söylenince, kesinlikle boğmadığını belirterek, koridorda bulunan keseri alarak sırtına ve diz kapağına vurduğunu söylemiştir. Gazete bu ifadeyi öne çıkararak potansiyel katillere adeta “yöntem” öğretmiştir.

Çanakkale’deki Cinayet: “Gururlu Hissediyor”

12 Mart 2024 tarihli Hürriyet gazetesindeki haberde ise Çanakkale’nin Ezine ilçesinde boşanma aşamasındaki eşini öldürdüğü için ömür boyu ağırlaştırılmış hapis cezasına çarptırılan 42 yaşındaki katil zanlısı özne alınmıştır (Hürriyetd, 2024).

Şekil 4. 12 Mart Tarihli Hürriyet Gazetesi

Kaynak: (Hürriyet Gazetesi)

Haberde, her ne kadar “Katil koca için yüreklere su serpen ceza” başlığı atılsa da haberin içeriğinde katilin sosyal medya hesabından gülen yüz ifadesi ve 'Gururlu

hissediyor' yazarak, aldatıldığı için cinayeti işlediğini belirten paylaşımı da yer almaktadır.

Üstelik katilin sosyal medya paylaşımında yer alan “Ayşe Korur hakkın rahmetine kavuştu. Ben namusumu temizledim, herkese duyurular” ifadesi de görseliyle birlikte haberde kullanılmıştır.

Şekil 5. 12 Mart Tarihli Hürriyet Gazetesi

Kaynak: (Hürriyet Gazetesi)

Erzurum'daki Cinayet: Karısını ve Kızını Nasıl Öldürmüştü?

Hürriyet'in 14 Mart 2024 tarihli sayısında yer alan haberin başlığı “Erzurum'daki vahşet... Eşini 16, kızını 12 bıçak darbesiyle katletti! Anne ile kızı son yolculuğuna uğurlandı” şeklindedir (Hürriyete, 2024).

Şekil 6. 14 Mart Tarihli Hürriyet Gazetesi

Kaynak: (Hürriyet Gazetesi)

Haberde, katil kocanın eşini ve kızını kaçar bıçak darbesiyle öldürdüğü ayrıntısı yer almaktadır. Bu ayrıntının haberin başlığında ve içeriğinde yer alması son derece tehlikeli ve yol göstericidir. Potansiyel katillere, adeta, “Bu kadar bıçak darbesiyle öldürebilirsiniz” mesajı verilmektedir (Hürriyete, 2024).

Sebeup: Cep Telefonuna Gelen Arama...

Erzurum'daki bu çifte cinayetle ilgili gelişmeler ertesi günü yine Hürriyet'te yer almıştır. “Erzurum'daki vahşet... Eşini ve kızını bıçaklayarak öldürmüştü! İfadesi ortaya çıktı” başlıklı haberde, karısını ve kızını defalarca bıçaklayarak öldüren coğrafya öğretmeni 46 yaşındaki Zülküf Böçkün'ün mahkemedeki ifadesi yayımlanmıştır. İfadesinde, katil, gece yarısı eşinin cep telefonuna gelen aramaya sinirlendiğini, “Bu saatte kim arıyor?” diye tartışıklarını ve arayan kişiyi kendisi aramak isteyince de karısının kabul etmediğini, bunun üzerine öfkelenerek mutfaktan aldığı bıçakla karısının üzerine saldırdığını belirtmiştir. Kızı araya girip annesini savununca ona da bıçakla vurduğunu söylemiştir (Hürriyettef, 2024).

Haberdeki ayrıntılar da kadına şiddet konusunda medyanın ne kadar duyarsız olduğunu göstermektedir:

Anne ile kızının yardım çığlıkları üzerine Zülküf Böçkün'ün kız kardeşleri odaya koştu. Kız kardeşleri güçlükle de olsa Zülküf Böçkün'ün elinden bıçağı aldı. Tekrar mutfığa giden Böçkün, aldığı bir başka bıçakla geri dönüp eşi ve kızına vurmaya devam etti. Anne ile kız kanlar içinde yere yığılırken, Böçkün kaçtı. Komşularının ihbarı üzerine adrese çok sayıda sağlık ve polis ekibi sevk edildi. Sağlık ekibinin yaptığı kontrolde Kadriye Böçkün'ün 24 bıçak darbesi, kızı Asude Helen Böçkün'ün ise 14 bıçak darbesiyle hayatını kaybettiği belirlendi.

Şekil 7. 14 Mart Tarihli Hürriyet Gazetesi

Kaynak: (Hürriyet Gazetesi)

Bu satırlar, okura aksiyonlu bir film sahnesi gibi yansıtılsa da aslında “cinayet nasıl işlenir?” sorusuna yanıt vermekte ve “rol modeli” olmaktadır. Bu anlatımda belirgin bir “cinayet şehveti” vardır. İlk günkü haberde katilin karısına 16, kızına da 12 kez bıçak sapladığı yer alırken, ertesi günkü haberde karısına 24 kez, kızına da 14 kez bıçak darbesi savurduğu belirtilmiştir. Bu da aynı şehveti perçinleyen gereksiz bir vurgudur. Karısının fazladan 8 kez, kızının da fazladan 2 kez bıçak darbesi almasının gazetecilik ve kamu yararı açısından bir yararı ve önemi yoktur. Fakat haberde katil için bu, eşinin cep telefonuna gelen aramaya sinirlenmesiyle başlayan çifte cinayet için “anlaşılabilir” bir gerekçe ve bahane haline dönüştürülmüştür. Haberde cep telefonu kullanan bütün evli kadınlara dolaylı yoldan gözdağı verilmiştir.

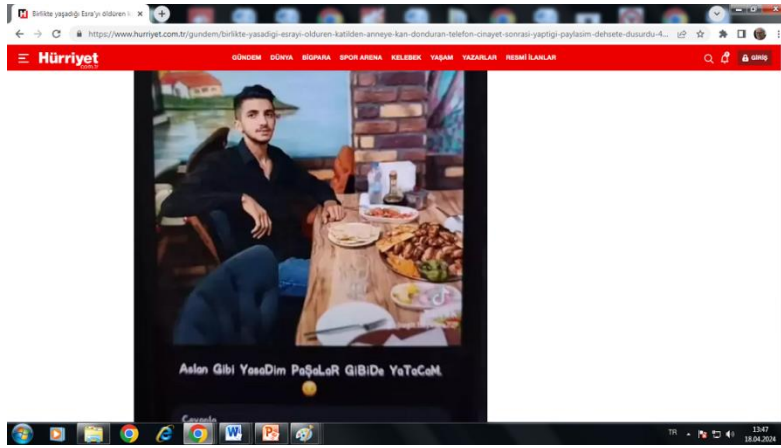
Neredeyse bütün cinayetlerde -güya haberi tarafsız verme adına- katillerin de savunması yer almakta, bunun “daha az ceza almak için” yalan olabileceği göz ardı edilmektedir. Kadın hayatını kaybetmişken, katilin kendisine ceza indirimi sağlamak için öne sürdüğü bahanelerin haberde yer alması, dolaylı olarak medyanın cinayeti aklama veya hafifletme girişimi olarak yorumlanabilir.

Batman'daki Cinayet: “Aslan Gibi Yaşadım, Paşalar Gibi de Yatacağım”

Hürriyet'in 20 Mart 2024 tarihli sayısında Batman'da işlenen çifte cinayete yer verilmiştir. “Birlikte yaşadığı Esra'yı öldüren katilden anneye kan donduran telefon! Cinayet sonrası yaptığı paylaşım dehşete düşürdü” başlıklı haberde, “Birlikte yaşadığı

Esra Yılmaz (25) ile yanındaki Rüknettin Özdemir'i (25), mesajlaştıkları iddiasıyla tabancayla öldüren Ramazan Baykara'nın, olaydan sonra gittiği lokantada yemek yediği ve çektiği fotoğrafa da 'Aslan gibi yaşadım, paşalar gibi de hapis yatacağım' paylaşımı yaptığı ortaya çıktı" ifadesi bulunmaktadır (Hürriyetg, 2024). Batman, Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alan ve geçmişte de kadın cinayetleriyle anılan bir kenttir. Haberde, çifte cinayetin nedeni olarak "kıskançlık" ve "birlikte yaşadığı kadının bir erkekle mesajlaşması" yani "namus meselesi" gösterilmektedir. Erkeğin bu nedenle cinayet işlemesi "aslan gibi yaşamak", yani toplumun onayladığı bir konumda bulunmakla eşdeğer sayılmaktadır. Namusu için cinayet işlediğini söyleyenlerin toplumdaki saygınlığı diğer katillere göre çok daha fazladır.

Şekil 8. 20 Mart 2024 Tarihli Hürriyet Gazetesi

Kaynak: (Hürriyet Gazetesi)

Üstelik katil, işlediği çifte cinayetin meşru ve haklı olduğuna o kadar inanmaktadır ki, cinayetten sonra bir lokantaya gidip yemek yemiş, fotoğraf çekirmiş ve bunu sosyal medyada paylaşmıştır. Çünkü, haklı görüleceğinden ve az ceza alacağından emindir. Gazete de bu fotoğrafı ve katilin mesajını yayımlayarak cinayeti sıradan ve olağan bir şey gibi göstermiş, adeta potansiyel katillere "Buyurun" demiştir.

Tarsus'taki Cinayet: Farkındalık Yaratacak Bir Haber

Hürriyet gazetesinde 10 Mart 2024 tarihinde yayımlanan bir haber ise kadın cinayetleri ve kadına şiddet konusunda toplumda farkındalık yaratabilecek bir haberdir. "Kızının gelinliğini sokak ortasında yakıp feryat etti: Her şey bununla başladı... Mervegül'ün annesinden yürek yakan isyan!" başlıklı haberde, 1 yıl önce boşandığı polis eşi tarafından tabancayla öldürülen 31 yaşındaki Mervegül Bayer'in annesinin tepkisi ve feryadı konu edilmiştir. Mervegül Bayer'in cenazesi kadınların alkışları eşliğinde gözyaşlarıyla toprağa verilmiştir. Genç kadını öldüren eski eşi polis memuru Mustafa Yıldır da cinayetten sonra intihar etmiştir.

Kızını cinayete kurban veren acılı anne Hatice Kurt, cenaze töreninden sonra sokağa çıkıp, kızının gelinliğini benzin dökerek ateşe vermiştir. Ağıtlar da yakan anne Kurt, genç kızlara nasihatle bulunarak, "Kızlar bu Merve'nin kefeni, kefeni. Kızlar, her şey bununla başladı. Şimdi her şey burada, bununla bitecek. Ben bunu niye yapıyorum? Hepinize ders olsun" diye seslenmiştir (Hürriyeth, 2024).

Şekil 9. 10 Mart Tarihli Hürriyet Gazetesi

Kaynak: (Hürriyet Gazetesi)

Annenin feryadı, aslında kadın cinayetlerindeki geleneksel bakış açısına bir tepki niteliğindedir. Hatice Kurt, genç kızlara "kendinizi ezdirmeyin" mesajı vermiştir.

Sonuç

Türkiye'deki kadın cinayetlerinin temelinde birkaç neden yatmaktadır. Bunlardan en önemlisi, geleneksel kültürün erkeklere yüklediği sorumluluktur. Bu

sorumluluk, erkeklere ceza-ödül kısılcacını da kapsayan tekil bir üstünlük sağlamaktadır. Kadınlara bakış açısındaki zafiyet ve önyargı toplumsal bir gerçekliğe bürünmüş, yasalarla da çerçevelenmiştir. Yasaları yapan erkekler, nasıl uygulanacağı konusunda da kendilerine özgü teamüller geliştirmiştir.

Elbette her erkek doğuştan veya genetik olarak kadını “karşıt” bir varlık olarak görmemekte ancak annesine veya kız kardeşlerine atfettiği kutsiyeti eşinden esirgemektedir. Kadın cinayeti haberlerinde de buna yönelik kimi vurgular bulunmaktadır. Hemen her haberde “2 çocuk annesi X”, “3 çocuk annesi Y” gibi nitelemeler yer almaktadır. Hiçbir haberde örneğin “2 çocuk babası X, eşini öldürdü” gibi bir ibareye rastlanmamaktadır. Çünkü bu bakış açısına göre çocuğun “sahibi” annedir. Bu yüzden de anne ayağını *denk almalı*, kendisini ölüme götürecek riskli davranışlardan kaçınmalıdır. Oysa aynı hatayı yapan erkeğin cinayete kurban gitme olasılığı sıfıra yakındır.

Bu çalışmada, Hürriyet gazetesinde 2024 yılı mart ayında yayımlanan kadın cinayetleriyle ilgili 8 haber eleştirel söylem analiziyle irdelenmiştir. Bu haberlerden yedisi olası cinayetlere kapı aralayabilecek türden haberler olarak yorumlanmış, sadece biri “farkındalık” yaratacak bir haber olarak değerlendirilmiştir.

Medyanın kadın cinayetlerinde kullandığı dil ve jargon, sıradan bir erkeğin kullandığı düzeyin üzerinde değildir. Aksine, medya sıradan erkeği -dolaylı olarak- olumlayan bir yayın çizgisine sahiptir. Medyanın gücü, kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık yaratmaya ve yapısal/kültürel bir dönüşüm geçirmeye değil; henüz yargılama başlamadan, cinayete kurban giden kadın için “Acaba?” diye başlayan soru işaretleri üretmeye yetmektedir. Görünen o ki, medyada sözü geçen kadın yöneticiler çoğunlukta olmadığı sürece bu kısır döngü devam edecektir.

Her kadın cinayetine önce tepki gösteren, ama ardından bir gerekçe bulmaya çalışan zihniyet, tarafsız değil, *yalancı şahit* konumundadır. O açıdan, milyonlarca kişinin izlediği, okuduğu kadın cinayetleri haberleri, içerdiği jargon ve üslupla toplumda bir sıradanlık ve olağanlık hali yaratabilir. Bu durum da zaman zaman

kadın kuruluşları ve kadın dernekleri tepki gösterse de süreç içinde alışılmış bir tepkisizlik oluşturabilir.

Kadına bakış açısındaki sorunları çözemeyen, dahası yeni sorunlar üretip meseleyi iyice çıkmaza sokan erkek egemen ideoloji, sahip olduğu konfor alanı zorlanmadıkça bu konuda adım atmaya niyetli görünmemektedir. Seçimden seçime kadınlara verilen sözler ve vaatler de bir süre sonra sıradanlaşmakta ve anlamını yitirmektedir.

Kadınların bu konudaki en büyük kozu seçmen sayısının yarısından fazlasına sahip olmalarıdır. Ancak, bu potansiyel gücü örgütleyecek mekanizmalar henüz yeterince oluşmamıştır. Kaldı ki kadınlar istedikleri yasaların çıkmasını sağlasalar bile, sonunda bunu uygulama yükümlülüğü ve inisiyatifi büyük oranda erkeklere aittir. Öyleyse Türkiye'nin bu konuda gerçekten radikal bir *zihniyet devrimine* ihtiyacı vardır. X ve Y kuşaklarının sahip olduğu kültürel kodlar kadınlara bakış konusunda epey miyop kalmaktadır. Z kuşağının kadın sorununa bakış tarzı ise -tüm kaotik yanlarına rağmen- daha demokratik, adil ve insancıldır.

Kadına şiddet ve kadın cinayetlerini acilen önlemenin yolu, mevcut yasaların katı şekilde uygulanarak *caydırıcılık* sağlanması; kadına dayak, işkence, mobbing yapılmasını önleyici idari tedbirlerin alınması; mümkünse adliyelerde bu tür davalara bakan savcı ve hâkimlerin kadınlardan oluşması; tabanca, ateşli silahlar, bıçak ve delici aletlerle yapılan saldırılar sonucu meydana gelen yaralanmalarda "kasten öldürmeye teşebbüs" maddesinin işletilerek zanlılara zorlama hapis cezası verilmesi ve 1 yıldan önce tahliye edilmemesi, "uzaklaştırma" cezasının uygulanmasında mümkünse kadın polislerin devreye girip denetimde bulunmasıdır.

Medya ise haberlerde sansasyondan ve abartıdan uzak olmalı; reyting getirsin diye haberlere şiddet dozu katmamalı; kadına şiddet veya kadın cinayetleri haberlerini yazacak ve denetleyecek erkek yönetici, muhabir ve editörler bu konuda sıkı ve sürekli bir eğitimden geçmeli ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda kadın sivil toplum kuruluşları tarafından bilgilendirilmeli; haber jargonunda kadına yönelik

küçümseyici, cinsiyet ayrımı yapan ifadelerden kaçınılmalı; “kadın sürücü”, “ikisi kadın 5 kişi öldü” türünden cinsiyeti nedensiz yere vurgulayan veya ölümler arasında cinsiyet ayrışması yapan haber dili terk edilmelidir.

Yüzyıllardır topluma egemen olan kültürel alışkanlıkların ve geleneksel davranış tarzının kısa vadede değişmesini beklemek hayalcilik olur; ancak özellikle kadınların bu konuda dayatmada bulunması ve değişime aileden başlanması bu uzun yolculuğu kısaltacaktır. Bu süreçte medyanın da özeleştirici yaparak ve kadını sadece haber nesnesi olarak görmekten vaz geçerek kendisine yeni bir yol haritası çizmesi orta ve uzun vadede olumlu gelişmelere neden olabilecektir.

Sonuçta, iletişim bir anlaşma ve uzlaşma dinamiğidir. Medyanın, kadınlara yönelik şiddet ve kadın cinayetleri haberlerini aktarırken geleneksel kültür örüntülerine tutsak düşmeden, gerekirse *cinsiyetsizleşerek* -ki ideal olanı da budur- adil ve tarafsız bir duruş ortaya koyması objektif haberciliğin ve adil olmanın temel koşuludur.

Extended Abstract

The issue of violence against women and femicides in Türkiye has persisted for many years. Despite all the measures taken, this issue remains a prominent topic in the media, becoming increasingly complex and seemingly intractable. According to data from the We Will Stop Femicides Platform, which has been recording and publicly reporting statistics on femicides since 2010, 228 women were murdered in Türkiye during the seven-month period between January 1 and July 31, 2024. Additionally, 140 women were found dead under suspicious circumstances. Of the 228 women killed, 69 were murdered because they wanted a divorce, refused reconciliation, or rejected marriage or a relationship; 12 were killed for economic reasons, one was killed under the pretext of hate, one because their mothers wanted a divorce, and 13 for other reasons. The motives behind the murders of the remaining 132 women could not be determined. It appears that there is hardly a day in the country without a femicide.

According to 2023 data from the OECD, Türkiye ranks first in incidents of violence against women (OECD, 2024). Because this issue is continuously covered by the media, femicides are frequently reported in newspapers, on television, and on internet news sites; these reports are also widely shared on social media. Despite the increasing awareness and societal reaction against femicides and violence against women, the negative trend persists.

The sociological dimension of this issue is closely tied to cultural embeddedness, making it difficult to find a lasting or mitigating solution. The traditional family model shaped by Turkish social structure has long regarded women as second-class citizens. Women's rights have been framed as marginal demands, and men have been positioned as superior both within the family and in terms of gender roles in society. These negative structures have significantly contributed to shaping the fate of women in Türkiye.

Since the 2000s, some significant steps have been taken in the areas of women's rights, gender equality, and gender issues; however, the male-dominated society has yet to undergo a substantial transformation. With the rapid adoption of internet culture and the widespread use of social media, women have increasingly made their voices heard, expressed their reactions, and urged the government to take action. Yet, there has been no notable progress in terms of mindset in the modern era. The male-dominated ideology, which is reluctant to relinquish the explicit or implicit advantages of gender inequality, only considers women during elections—limited to certain quotas they deem sufficient—or on International Women's Day on March 8th, provided no marches or protests are held. As of today, the proportion of female members of parliament in Türkiye is only 20.1%, meaning that just one in every five parliamentarians is a woman.

The portrayal of disputes between spouses as ordinary and private family matters, frequently reflected in the media, contributes to the minimization of such conflicts. When police officers arrive at the scene, they often dismiss these incidents as

mere marital quarrels—an outlook shaped by the traditional culture they have internalized—and overlook their criminal aspects. Furthermore, during judicial proceedings, prosecutors and judges—unless they are women themselves—often perceive violence against women not as violence but as a simple argument, leaving women unprotected and isolated, regardless of what the law stipulates.

In this process, the media also plays a significant role. It has both direct and indirect effects on raising social awareness, creating sensitivity, and focusing attention on femicides. However, in an environment where traditional values are dominant and the perception of women remains devoid of empathy, this must be handled with the precision of a double-edged sword. As seen in some case studies included in this research, even seemingly well-intentioned reports can backfire. Unnecessary details highlighted in a news story, false accusations made by the perpetrator to clear themselves, or evaluations that align with society's traditional views may, instead of raising awareness, lay the groundwork for and even encourage future attacks.

This article analyzes the positive and negative aspects of the media representation of femicides and develops recommendations for maintaining psychological balance in reporting. In this context, eight news articles on violence against women published in *Hürriyet*, a newspaper often referred to as the flagship of the Turkish press, in March 2024, were examined through content and critical discourse analysis. The findings suggest that only one of these articles could potentially raise awareness, while the other seven might inadvertently pave the way for new acts of violence.

Kaynakça

- Aydın, N. B., Kocagazioğlu, S. Y., Arda, Ö. E., & Gölge, Z. B. (2016). Basında Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Ele Alınış Biçimlerinin Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(Özel Sayı), s. 64-75.
- Baran, A. G., Sarıtaş, C. T., & Kütük, B. Ş. (2017). Medyada Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin İçerik ve Sunum Açısından Analizi: Beyazgazete.com Örneği. *Sosyoloji Konferansları*, 55, s. 107-132. doi:10.18368/iusoskon.328252
- BBC News Türkçe. (2021, 03 20). 08 14, 2024 tarihinde İstanbul Sözleşmesi, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile feshedildi:

- <https://web.archive.org/web/20210319230744/https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-56465013> adresinden alındı
- Boztepe, V. (2017). Televizyon Haberlerinde Kadınlara Yönelik Şiddetin Temsili: Özgecan Aslan Cinayeti Üzerinden Bir İnceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(1), s. 39-66. doi:10.17064/iuifd.333103
- Connell, R. W. (1998). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. (C. Soydemir, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çamurcu, M. H. (2021). İstanbul Sözleşmesi: Türkiye'de İç Hukuka Etkisi ve Toplumun Tepkisi. *Ankara Barosu Dergisi*, 79(4), s. 63-106.
- Demir, S. N. (2024). *Katilimi Tanıyorum - Türkiye'de Kadın Kırımı*. İstanbul: A7 Kitap Yayıncılık.
- Dingin, A. E. (2020). Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Kamuoyuna Etkisi: Üçüncü Aşama Gündem Belirleme Çalışması. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 7(15), s. 53-72.
- Ergur, A. (2009). İnsan ve Şiddet. H. Oğan (Dü.) içinde, *İstanbul Tabip Odası Hekime Yönelik Şiddet Çalıştayı Bildirileri*. İstanbul: Golden Print.
- Ersöz, A. G. (2021). *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gökulu, K., & Hosta, N. (2013). Basında Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Analizi: Hürriyet, Sabah ve Posta Gazeteleri. *International Journal of Social Science*, 6(2), s. 1829-1850.
- Günindi Ersöz, A. (2023). *Şiddetin Sosyolojisi*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Hooks, B. (2012). *Feminizm Herkes İçindir*. (E. Aydın, Çev.) BGST Yayınları.
- Hukuk Ansiklopedisi. (2021). *İstanbul Sözleşmesi: Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*. 04 01, 2024 tarihinde Hukuk Ansiklopedisi: <https://hukukbook.com/istanbul-sozlesmesi> adresinden alındı
- Hürriyeta. (2024). *Önünü kestiği otomobildeki eski eşini ve kayınpederini katletmişti! Gaziantep'teki dehşette katil ilk kez hakim karşısına çıktı*. 04 04, 2024 tarihinde Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/onunu-kestigi-otomobildeki-eski-esini-ve-kayinpederini-katletmistigaziantepdeki-dehsette-katil-ilk-kez-hakim-karsisina-cikti-42414922> adresinden alındı
- Hürriyetb. (2024). *İrem Gül cinayeti davasından beraat etmişti! 'Öldürüyorum, gömüyorum kimse bulamıyor' dedi, müebbet hapis cezası aldı*. 04 13, 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/irem-gul-cinayeti-davasindan-beraat-etmist-olduruyorum-gomuyorum-kimse-bulamiyor-dedi-muebbet-hapis-cezasi-aldi-42414995> adresinden alındı
- Hürriyetc. (2024). *Antalya'daki vahşet... Saibe Akdağ'ı katleden katil zanlısı eşi hakim karşısına çıktı! 'Keserle sırtına ve diz kapağına vurdum'*. 04 13, 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/antalyadaki-vahset-saibe-akdagi-katleden-katil-zanlisi-esi-hakim-karsisina-cikti-keserle-sirtina-ve-diz-kapagina-vurdum-42418120> adresinden alındı
- Hürriyetd. (2024). *Eşini öldürüp sosyal medyadan bunları yazmıştı... Katil koca için yüreklere su serpen ceza*. 04 17, 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/esini->

- oldurup-gururlu-hissediyor-paylasimi-yapan-saniga-agirlastirilmis-muebbet-42422522 adresinden alındı
- Hürriyete. (2024). *Erzurum'daki vahşet... Eşini 16, kızını 12 bıçak darbesiyle katletti! Anne ile kızı son yolculuğuna uğurlandı.* 04 17, 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/erzurumdaki-vahset-esini-16-kizini-12-bicak-darbesiyle-katletti-anne-ile-kizi-son-yolculuguna-ugurlandi-42424053> adresinden alındı
- Hürriyettef. (2024, 4 19). *Erzurum'daki vahşet... Eşini ve kızını bıçaklayarak öldürmüştü! İfadesi ortaya çıktı.* Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/erzurumdaki-vahset-esini-ve-kizini-bicaklayarak-oldurmustu-ifadesi-ortaya-cikti-42424945> adresinden alındı
- Hürriyetg. (2024). *Birlikte yaşadığı Esra'yı öldüren katilden anneye kan donduran telefon! Cinayet sonrası yaptığı paylaşım dehşete düşürdü.* 04 19, 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/birlikte-yasadigi-esrayi-olduren-katilden-anneye-kan-donduran-telefon-cinayet-sonrasi-yaptigi-paylasim-dehsete-dusurdu-42428550> adresinden alındı
- Hürriyeth. (2024). *Kızının gelinliğini sokak ortasında yakıp feryat etti: Her şey bununla başladı... Mervegül'ün annesinden yürek yakan isyan!* 04 23, 2024 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/kizinin-gelinligini-sokak-ortasinda-yakip-feryat-etti-her-sey-bununla-basladi-mervegulun-annesinden-yurek-yakan-isyan-42420831> adresinden alındı
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Temmuz 2024 Raporu.* (2024). 08 13, 2024 tarihinde Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu: <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/3115/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-temmuz-2024-raporu> adresinden alındı
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu.* (2014). *2014 yılının ilk 6 ayında erkekler tarafından 205 kadın öldürüldü, 117 kadın şüpheli şekilde ölü bulundu.* 08 13, 2024 tarihinde Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu: <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/3113/2024-yilinin-ilk-6-ayinda-erkekler-tarafindan-205-kadin-olduruldu-117-kadin-supheli-sekilde-olu-bulundu> adresinden alındı
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Temmuz 2024 Raporu.* (2024, 07 04). 08 13, 2024 tarihinde Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu: <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/3115/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-temmuz-2024-raporu> adresinden alındı
- Kadın Koalisyonu. (2014). *CHP'de cinsiyet kotası ne işe yarıyor.* 08 15, 2024 tarihinde kadinkoalisyonu.org: <https://kadinkoalisyonu.org/2014/chpde-cinsiyet-kotasine-ise-yariyor-2/> adresinden alındı
- Kılıçaslan, E. Ç. (2023). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin İletişimsel Boyutunun Medya Haberlerinde Yeralışı.* *Türk Dünyası Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2(1), s. 36-42.

- OECD. (2024). *Kadına Yönelik Şiddet 2023*. OECD. 09 22, 2024 tarihinde <https://www.oecd.org/en/data/indicators/violence-against-women.html?oecdcontrol-c61784bae2-var1> adresinden alındı
- Sheyholislami, J. (2001). *Critical discourse analysis*. 12 11, 2024 tarihinde <https://carleton.ca/~jsheyhol/cda.htm> adresinden alındı
- Van Dijk, T. A. (2001). Multidisciplinary CDA: A Plea for Diversity. R. Wodak, & M. Meyer içinde, *Methods of Critical Discourse Analysis* (s. 95-120). London: Sage.
- verikaynagi.com. (2023). verikaynagi.com. adresinden alındı
- Weiss, G., & Wodak, R. (2003). G. Weiss, & R. Wodak içinde, *Critical Discourse Analysis* (s. 1-34). New York: Palgrave Macmillan.
- Wodak, R. (2001). R. Wodak, & M. Meyer içinde, *Methods of Critical Discourse Analysis* (s. 1-13). London: Sage.
- Yavuzer, H. (2016). *Çocuk ve Suç* (9. baskı b.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, E., & Ören, B. (2021). Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Cinayetlerinin Medyada Yansıması. *Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 3(1), s. 46-53.
- Zoonen, L. V. (2012). Medya, Kültür ve Siyaset. S. İrvan (Dü.) içinde, *Medyaya Feminist Yaklaşımlar* (s. 467-509). Alp Yayınevi.

Bu makale intihal tespit yazılımlarıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by plagiarism detection softwares. No plagiarism detected.

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were followed.

ÇALIŞMANIN ETİK İZİN BELGELERİ

Söz konusu bu çalışmada etik kurul kararı gerektiren klinik ve deneysel insan ve hayvanlar üzerinde bir çalışma olmadığından dolayı etik kurul onayı aranmamıştır.